

VLEERMUISONDERZOEK

HAAKSBERGERSTRAAT 174

TE ENSCHEDE

Ecologie

Rapportage vleermuisonderzoek

Haaksbergerstraat 174 te Enschede

Opdrachtgever	Domijn Postbus 1345 7500 BH Enschede
Rapportnummer	3506.002
Versienummer	D2
Status	Eindrapportage
Datum	3 november 2017
Vestiging	Gelderland Fabriekstraat 19c 7005 AP Doetinchem 0314 - 365150 doetinchem@econsultancy.nl
Opsteller	J.G. Boogaard Bsc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	ing. E.R. Witter
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK.....	4
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	5
5	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	6
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	7
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	8

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Domijn opdracht gekregen voor het uitvoeren van een vleermuisonderzoek aan de Haaksbergerstraat 174 te Enschede.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herontwikkeling van de onderzoekslocatie (sloop en vervangende nieuwbouw).

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Econsultancy in februari 2017 door Econsultancy is uitgevoerd. Uit het onderzoek is gebleken dat een klein gedeelte van de onderzoekslocatie in potentie geschikt is als verblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis, namelijk het appartementengedeelte. De overige bebouwing op de onderzoekslocatie waaronder de hoogbouw is ongeschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen.

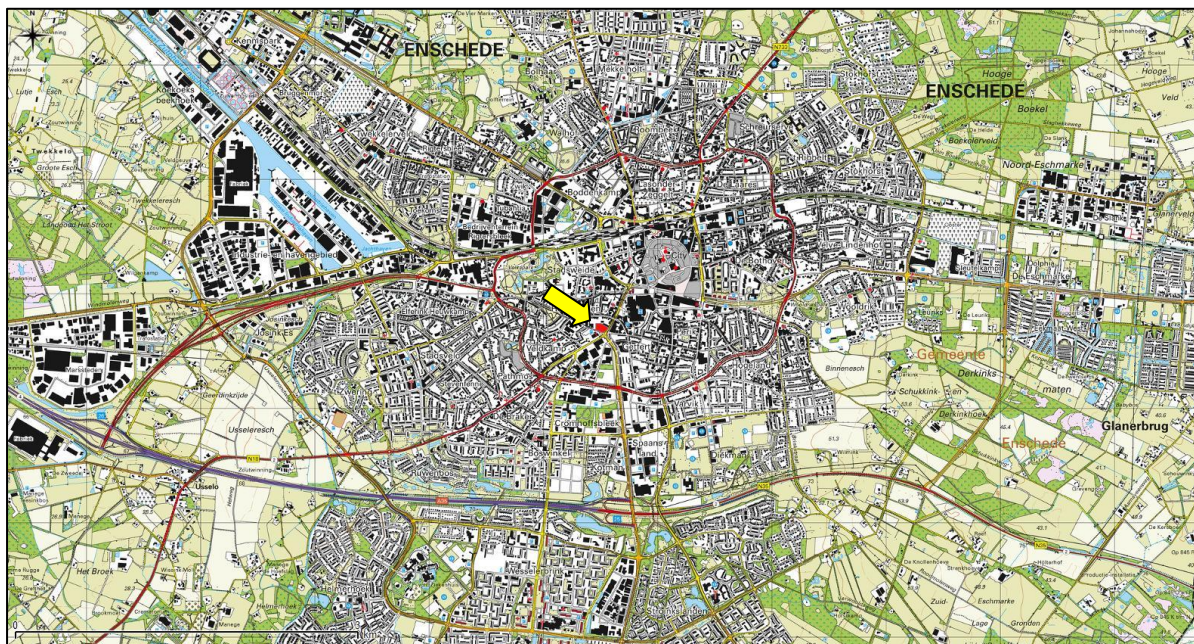
Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ligt aan de Haaksbergerstraat 174, circa 1,2 kilometer ten zuidwesten van de kern van Enschede. In figuur 1 is een topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

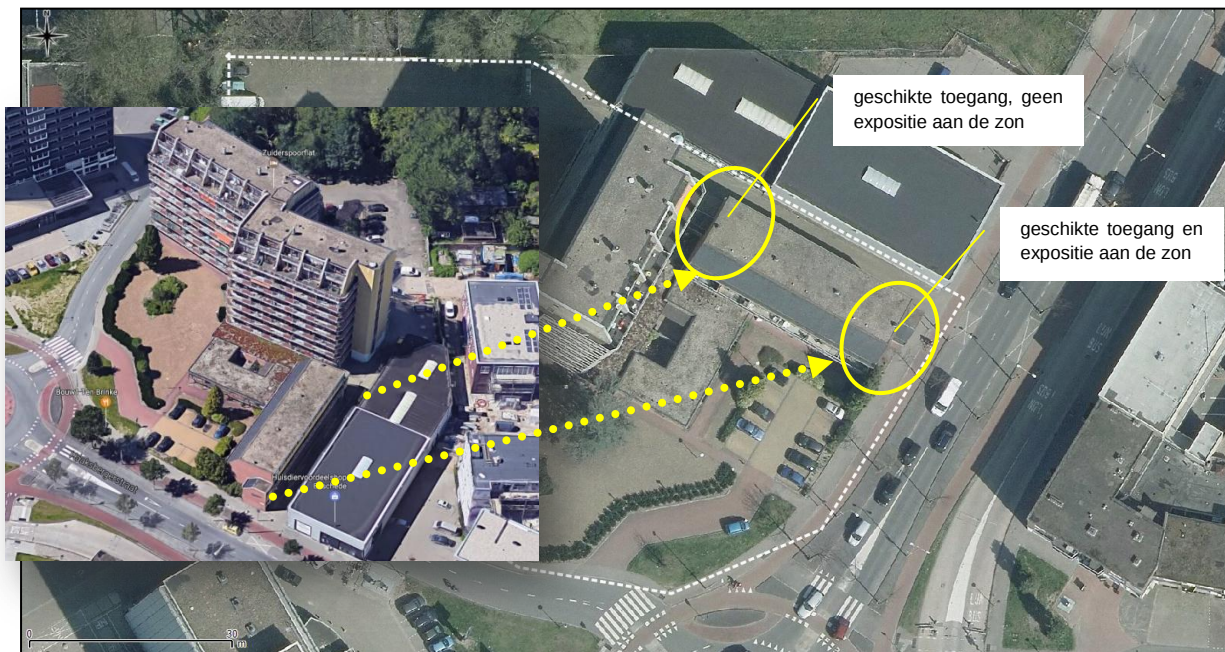
Volgens de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 207.505$, $Y = 470.505$. Op de onderzoekslocatie is hoogbouw, laagbouw en een appartementengebouw met twee woonlagen aanwezig.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie

De laagbouw op de onderzoekslocatie bestaat uit een deel seniorenwoningen. Deze zijn net als de hoogbouw ongeschikt voor vleermuizen. Er zijn tijdens het uitvoeren van de quickscan geen geschikte invliegopeningen aangetroffen. Het appartementengebouw met twee woonlagen heeft twee zijgevels waar aan de bovenzijde wel geschikte invliegmogelijkheden zijn voor vleermuizen. Met name de zuidgevel heeft een vrije aanvliegroute en is vanwege de ligging aan de zonzijde in potentie geschikt als zomer-, kraam en paarverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis (zie figuur 2, 3 en 4). Een functie als massawinterverblijfplaats is niet te verwachten. Hiertoe ontbreekt een buitengewoon bufferende werking van het gebouw, waardoor een constant microklimaat kan ontstaan.

Het deel van de onderzoekslocatie dat geschikt is voor vleermuizen is beperkt tot de zuidgevel van het appartementengebouw. De noordelijke gevel heeft wel toegangsmogelijkheden, maar is naar verwachting te koud voor vleermuizen.

Figuur 2 Gevels van het appartementengebouw die in potentie geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. De overige delen van de bebouwing zijn ongeschikt bevonden.

Figuur 3 Zijkant appartementengebouw.

Figuur 4. Achterkant appartementengebouw.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens om de bestaande bebouwing te slopen en hiervoor in de plaats circa 45 appartementen en 15 grondgebonden woningen te ontwikkelen.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit de quickscan flora en fauna die in februari 2017 is uitgevoerd (project 3506.001) blijkt dat er twee locaties op de onderzoekslocatie zijn die in potentie geschikt zijn als zomer-, kraam en baltsverblijfplaats. Om het gebruik van de onderzoekslocatie door de gewone dwergvleermuis inzichtelijk te maken is een aanvullend onderzoek nodig. Overige soorten ondervinden, zolang eventuele nesten buiten het broedseizoen worden verwijderd, geen negatieve effecten door de sloop van de bebouwing/vegetatie op de onderzoekslocatie.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Voor het onderzoek zijn in de periode van half mei tot eind september in totaal vijf veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn zowel in de avonduren als de ochtenduren uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie 27 maart 2013), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijf en paarverblijf/baltsplaats en een winterverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat vleermuizen iedere (verblijfs)functie slechts een beperkte periode van het jaar gebruiken is onderzoek naar alle op de onderzoekslocatie mogelijke functies noodzakelijk. Iedere (verblijfs)functie afzonderlijk geniet een jaarronde bescherming.

Het totaal aantal voorgestelde veldbezoeken is vastgesteld op basis van de grootte van de onderzoekslocatie, uitgaande van één waarnemer per veldronde. Met vijf bezoeken omtrent deze soortgroep is voldoende zekerheid verkregen over de functie van de onderzoekslocatie.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een professionele batdetector met opnamemogelijkheid (Anabat Walkabout). Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soort) en waarbij het sonogram uitsluitsel kan geven.

Overzicht veldbezoeken

Het onderzoek bestaat uit vijf veldbezoeken. Onderstaande tabel bevat een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken.

Tabel I. Onderzoeksinspanning gewone dwergvleermuis

	april	mei	juni	juli	augustus	september
vleermuizen	-	1 x ochtend	2 x avond	-	2 x avond	
tijdstip						
datum		18 mei 2017	18 juni 2017 & 16 juli 2017		17 augustus 2017 & 19 september 2017	
functie		zomerverblijf	zomer-/kraamverblijf		paar/baltsverblijf	

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden bij vier van de vijf rondes voor het waarnemen van de gewone dwergvleermuis gunstig. De temperatuur was niet lager dan 11 graden Celsius, er was geen sprake van neerslag en de windsnelheid lag onder de 3 Bft. Bij de ronde van 17 augustus viel er lichte neerslag. De ronde voldoet daarmee aan de eisen van het vleermuisprotocol. De neerslag is niet van invloed geweest op de uitkomst van het onderzoek.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

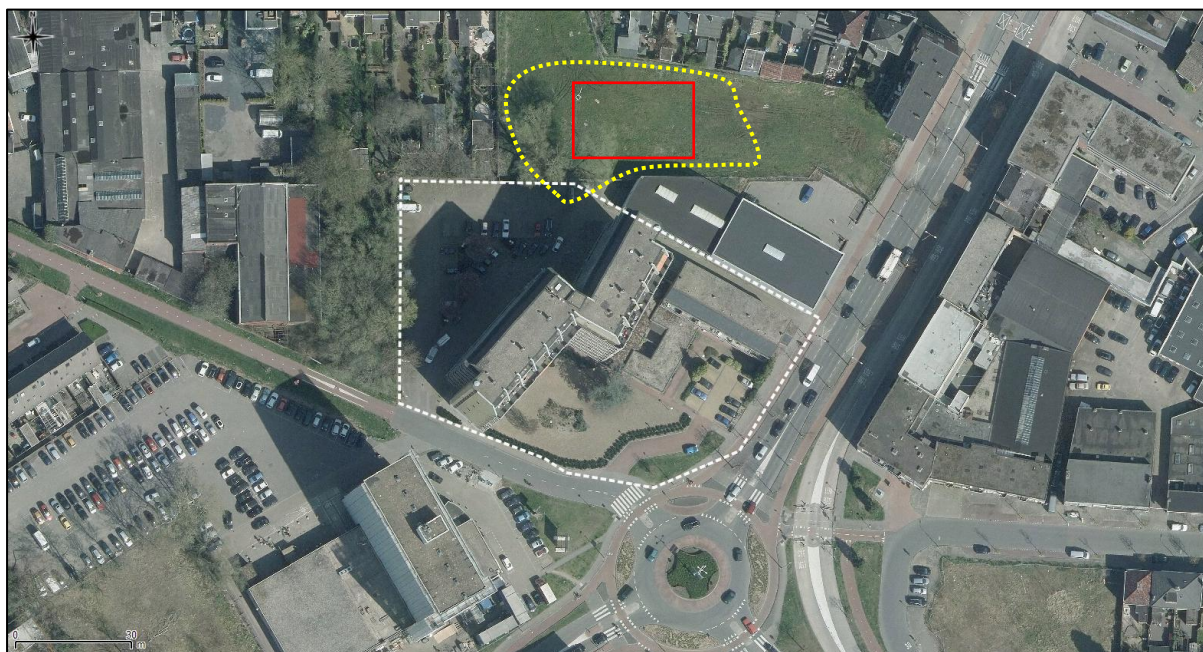
Tijdens de eerste ronde op 18 mei 2017 zijn ondanks de gunstige weersomstandigheden enkel vier foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Er zijn geen aanwijzingen dat deze waargenomen individuen duidelijke binding hebben met de onderzoekslocatie.

Tijdens de tweede ronde op 18 juni 2017 is ondanks gunstige weersomstandigheden (16 graden Celsius, wind 2 Bft., geen neerslag) geen enkele vleermuis waargenomen.

Ondanks gunstige weersomstandigheden zijn er ook tijdens de derde ronde op 16 juli 2017 geen uitvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Het vierde veldbezoek is uitgevoerd op 17 augustus 2017. Ondanks de lichte regenval is aan de achterzijde is een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen (zie figuur 5). Gehele tijd terugkerend baltsgedrag is een aanwijzing tot mogelijke paarlocatie. Ook aan de zijde van de Haaksbergerstraat is een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen maar het gedrag wijst er op dat de paarlocatie buiten de onderzoekslocatie ligt. Aan de achterzijde van het flatgebouw zijn twee foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Er zijn geen aanwijzingen dat deze binding hebben met de onderzoekslocatie.

De waarnemingen tijdens de vijfde ronde op 19 augustus 2017 komen volledig overeen met de bevindingen van de derde ronde. Uit de waargenomen route van de baltsvlucht blijkt dat een mogelijke verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis in een achterliggend appartementencomplex (zie rode rechthoek in figuur 5) meer voor de hand ligt dan in de kopgevel van de laagbouw van de onderzoekslocatie. Hierdoor kan uitgesloten worden dat de onderzoekslocatie een verblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis bevat.

Figuur 5. Waargenomen baltsvlucht (gele stippellijn) op 17 augustus en 19 september 2017 in de omgeving van de onderzoekslocatie (witte stippellijn). De rode rechthoek is een appartementencomplex van enkele jaren oud.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

Met voldoende zekerheid is vastgesteld dat de bebouwing op de onderzoekslocatie geen verblijfsfunctie heeft voor vleermuizen. Zowel in de periode dat vleermuizen gebruik maken van zomer- en kraamverblijfplaatsen, als in de periode van de balts zijn er geen aanwijzingen gevonden die duiden op de aanwezigheid van een verblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis.

Aangezien de bebouwing geen verblijfsfunctie voor vleermuizen heeft, is voor de sloop van de gebouwen op de onderzoekslocatie geen ontheffing van verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming benodigd.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Domijn een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Haaksbergerstraat 174 te Enschede.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling

Voorgenomen ingreep

De initiatiefnemer is voornemens om de bestaande bebouwing te slopen en hiervoor in de plaats circa 45 appartementen en 15 grondgebonden woningen te ontwikkelen.

Functie onderzoekslocatie voor vleermuizen

Uit het onderzoek is met voldoende zekerheid gebleken dat er op de onderzoekslocatie geen verblijfplaats voor vleermuizen aanwezig is. De baltsvlucht die in de rondes van 17 augustus en 19 september was waargenomen lijkt te zijn te relateren aan een appartementencomplex dat achter de onderzoekslocatie gelegen is.

Conclusie

Aangezien de onderzoekslocatie geen verblijfsfunctie voor vleermuizen heeft, is er voor de sloop van de bebouwing op de onderzoekslocatie geen ontheffing van de Wet natuurbescherming benodigd. De voorgenomen werkzaamheden zullen niet leiden tot verstoring van een verblijfplaats van vleermuizen.

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kun oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrend beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Flora- en faunawet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

